

DJELOVANJE MJESNOG KOMITETA KPJ ZA PRIJEDOR

Učestvovao sam u akciji na Prijedor, u koji sam došao iz Miljakovaca. Drugog dana po oslobođenju održan je partijski sastanak u Prijedoru. Tu je bio i Boško Šiljegović. Na ovome sastanku stvoren je Mjesni komitet KPJ. Mira Cikota je bila sekretar komiteta, a članovi: Esad Kapetanović, Dušan - Pele Glamočanin i još neki. Na tome sastanku donijeta je odluka da se primi u Partiju dotadašnji kotarski predstojnik u Prijedoru Bitorajac. On je, prema izjavi Mire Cikote, saradjivao sa komunistima u gradu, davao podatke o neprijatelju, izvlačio pojedine ljude koji su bili ili trebalo da budu uhapšeni. Zato smo ga primili u KPJ. Dobio je dužnost u Komandi mjesta u Prijedoru. Komandant mjesta bio je Mile Rajlić, a ja sam bio njegov zamjenik. U svojstvu zamjenika komandanta mjesta dobio sam uputstva od Rade Dugonjića i Stefana Mitrovića da organizujem obavještajnu službu u Prijedoru. Znali smo da nam je za vrijeme našeg boravka u gradu, aⁱ u slučaju povlačenje iz grada potrebna obavještajna služba. Po kvartovima sam pripremao građane preko kojih sam dobijao obavještenja. Uporedo sa tim imenovan sam i u tadašnji vojni sud za predsjednika, a članovi su bili: Stefan Mitrović i Josip Mažar-Šoša. Šoša nije stigao da radi u sudu, jer se isključivo bavio organizacijom jedinica, njihovim rasporedom, planiranjem akcija i sl. U sudu smo uglavnom radili Stefan Mitrović i ja. U radu smo koristili i Vladimira Nemeta - Bracu, koji nam je pomagao. Bilo je delikatno raditi u sudu.

Nije bilo druge kazne osim smrtne /strijeljanje/. Nastojali smo da budemo što objektivniji. Svakog dana poslije odluke o osudama, donosili smo oglase u kojima je pisalo zašto je lice osuđeno i kakva je zlodjela počinilo. Težili smo da izbjegnemo utisak o osveti i odmazdi. Velika je šteta što su dokumenta sa ovih sudjenja nestala. Sjećam se kako je jedan od zločinaca, neki Zenica, inače nosač, opisao pokolj. Naime, njega su zvali Zenica zbog toga što je ranije bio osuđivan i ležao u zatvoru u Zenici, a prezivao se Hergić. On je u detalje opisivao kako su vršeni pokolji, kako je među prvima upao u Radetića kuću, kako je uzimao stvari, kako su izvodili ljude na strijeljanje, kako su uzimali njihove stvari. Sve je to Hergić opisao i u zapisnik je uneseno. On je znao da će biti osuđen na smrt i čak je govorio da smo u pravu.

U vrijeme upada Nijemaca u Prijedor ostalo nam je u zatvoru pedesetak lica kojima nisu bile izrečene presude. Nismo mogli da se odlučimo na najstražiju kaznu. Vodili smo računa da se što temeljitije utvrdi držanje pojedinaca.

Tokom boravka u Prijedoru došli smo do obavještenja da je u Prijedoru ili bližoj okolini neko raspolagao radio stanicom. Bila je to neprijateljska radio stanica. Sumnjali smo na razna lica, saslušavali ih i pokušavali da doznamo, ali nismo uspjeli. Riječ je izgleda o ilegalnoj radio stanici koju su Nijemci ili ustaše ostavili na podesnom mjestu. To nam tpotvrđuje priprema za održavanje omladinskog zbora. On je trebalo da se održi na Pašincu, nedaleko od Prijedora, ali smo odustali da ga tu održavamo. Istoga dana avioni su nadlijetali i bombardovali Pašinec. To je bio jedan od signala da neko neprijatelja obavještava.

Medju pedesetak lica u zatvoru bilo je njih 4-5 na koja smo sumnjali. Upad Nijemaca spriječio je da ustanovimo ko bi mogao imati radio stanicu.

Toga dana, 10. juna, radio sam do ujutro. Svratio sam sa Bracom Nemetom mojoj kući. Odatle smo krenuli u Tukove gdje smo htjeli da se odmorimo, obzirom da je neprijatelj preko dana nadlijetao avionima i bombardovao. Tako je bilo i ovoga puta. Nismo mogli da predjemo preko mosta na Sani. Vratili smo se nazad i stigli do Babićeve apoteke. Tu smo se duže zadržali. Otišao sam u podrum Alekse Radoševića. Tu sam našao učitelja Umljenovića i neke žene. Odlučio sam da se malo odmorim. Sa mnom je bio i Ljubišić, sada pukovnik JNA. Kako smo bili umorni, zaspali smo. Žene su izašle, a mi smo ostali. Spavali smo. U jednom času uletila je žena i povikala da se Nijemci nalaze u gradu.

Skočio sam i izišao na kapiju. Primjetio sam Nijemce. Tenkovi stoje, a preko mosta takodje se kreću tenkovi. Šta drugo, nego da pokušam da izbjegnem. Otrčao sam u Stefanovića kuću. Obukao sam civilno odijelo. Nisam imao izlaza, nego sam pregazio Berek, iako je voda bila nadošla, jer je tih dana padala kiša. Onda sam otišao pod lipe i počeo da se skrivam da me ne bi neko prepoznao i uhvatio. Imao sam pištolj. Došao sam do poljane i sklonio se. Uskoro je prošla jedna tanketa. Iza toga smo preplivali preko vode, ali smo primjećeni od Jurićeve kuće. Zapucali su na nas, a mi smo potrčali prema Sani i nastavili da plivamo niz vodu. Došli smo do kleonice. I tu smo prešli kanal. Vidjeli smo da je cesta prema Bosanskom Novom slobodna. Pošli smo prema cesti da bismo je prešli i krenuli preko željezničke pruge prema Kozari. U tome je neki čovjek pošao prema nama sa

sjekirom. Vjerovatno je znao da su Nijemci u gradu. Potegao sam pištolj i odbio nepoznatoga čovjeka.

Stigli smo do Kovrlijinih i Rašića kuća u Raškovcu. Upitao sam da li je dolazila neprijateljska vojska. Rekli su mi da nije. Onda smo prešli preko pruge. Bili smo primjećeni od strane neprijatelja koji nas je tukao iz teškog mitraljeza. Mali Ljubišić, bio se toliko izmorio da je ostao na livadi. Morao sam se vraćati po njega. Krenuli smo prema Crnoj Dolini. Tamo smo primjetili neku vojsku. Upitali smo ženu: "Kakva je to vojska?" a ona nam je odgovorila: "Naša partizanska". Produžili smo i došli u vezu sa grupom boraca. Sa njima je bio i Drago Mažar. Krenuo sam i stigao u Kozaru, na Vitlovsku.